

ти групи ризику). Це дитячі заміські табори: Camp Mariah, Hidden Valley, Hayden Marks, Camp Pioneer, Camp ABC та інші.

Основним контингентом (понад 70%) подібних заміських таборів є діти і підлітки, які характеризуються не тільки відхиленнями у поведінці, але й мають проблеми зі здоров'ям: серцево-судинні захворювання, захворювання ендокринної системи, органів дихальних шляхів, опорно-рухового апарата. У зв'язку із цим, характерною рисою кожного табору є проведення комплексу заходів, спрямованих на зміцнення здоров'я дітей. Оздоровча діяльність містить профілактику захворювань, щоденне медичне обслуговування (перед прийманням їжі діти одержують необхідні ліки), раціональний розпорядок дня, оптимальний режим оздоровчих заходів, збалансоване харчування, заняття різними видами спорту в екологічно сприятливому середовищі, формування у дітей понять і закріплення навичок здорового способу життя.

Корекція поведінки дітей групи ризику в умовах літніх заміських таборів містить комплекс психолого-педагогічних, медичних заходів, спрямованих на корекцію, реабілітацію, компенсацію втрачених або серйозно порушених психофізичних функцій дитини.

Пріоритетний напрямок корекційних заходів визначається, виходячи із психофізіологічних особли-

востей, стану здоров'я, рівня розвитку учасників програм. Корекційна робота з дітьми групи ризику в умовах літніх таборів здійснюється шляхом: організації продуктивного дозвілля; створення здорового середовища, сприятливої атмосфери, які сприяють моральному й фізичному оздоровленню дитини; виявлення, прийняття й використання тих позитивних якостей і цінностей, які вже закладені в дитині.

Виховання в умовах заміських таборів США органічно поєднується з навчанням. Із процесом розширення табірної руху, спрямованого на роботу з дітьми групи ризику, освітні цінності займають все більше місце в розробці програм відпочинку. В програму для дітей різних вікових груп поступово включаються такі предмети, як образотворче мистецтво й ремесла, музика й танці. Це пов'язано з тим, що зміст традиційному шкільної програми сконцентрований на викладанні в школі основних предметів (читання, писання, математика, англійська граматики), а реалізація інноваційних освітніх програм в умовах заміського табору дає можливість учителю-вожатому стимулювати й розбудувати творчий потенціал та інтереси дітей групи ризику в галузі мистецтва, живопису, культури, фізкультури й спорту.

Літні заміські табори для проблемних дітей набувають все більшого поширення і сьогодні є важливою складовою американської освітньої системи.

Список використаної літератури

1. Dimock Hedley S. Administration of the Modern Camp. N.Y.: Association Press, 1998. 87 p.
2. American Camping Association. Camp Standards With Interpretation for the Accreditation of Organized Camps. Martinsville, IN: American Camping Association, 1984. 73 p.
3. Mishel L., Wallace S. A consequence of character. How summer camp promotes character and leadership. Camping Magazine. January/February, 2015. P.28-31.
4. Committee of the New York Section, Camp Directors Association. Camps and Camping. Lehman, Eugene H., Editor. New York: American Sports Publishing Co. N.Y., 1929. P. 18 24.

Козубовський Ростислав Володимирович

кандидат педагогічних наук, доцент
кафедра соціології та соціальної роботи
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
м.Ужгород, Україна
krostvol@gmail.com

НОРМАТИВНІ СИСТЕМИ ЯК ЧИННИК РЕГУЛЯЦІЇ ПОВЕДІНКИ ІНДИВІДА В СУСПІЛЬСТВІ

Існує дуже багато підходів до розуміння поняття «поведінка», проте більшість учених (І.Бех, О.Змановська, О.Киричук, М.Левківський та ін.) солідарні в тому, що поведінка може бути визначена як взаємодія з довкіллям, опосередкована зовнішньою та внутрішньою активністю індивіда.

Відхилення у поведінці особистості, які входять

у протиріччя з юридичними, моральними, етичними, соціальними нормами суспільства, прийнято називати девіаціями, а поведінку, відповідно, – девіантною (від лат. – deviatio – відхилення), тобто, девіантна поведінка – це окремі вчинки (або їх сукупність), які не відповідають загальноприйнятим нормам і правилам поведінки в суспільстві.

На кожному історичному етапі розвитку суспільства формується відповідна певному рівню суспільних відносин система цінностей. Для захисту цих цінностей створюють нормативні системи. З метою нормального їх функціонування суспільство формує інститути, що його забезпечують. Рівень забезпечення соціальних інститутів залежить від рівня суспільних відносин. Неважко переконатися, що існують і перехресні прямі та зворотні зв'язки. Наприклад, норми піднімають на вищий щабель формалізації суспільні відносини, що вже склалися, і на рівні громадської думки відобразилися як доцільні й потрібні в цьому суспільстві.

Відповідно, розвиток суспільних відносин веде до виникнення нових їх видів, а, отже – і до потреби їх регулювання нормативними системами.

Аналіз наукової літератури [1-4] свідчить, що існують різні нормативні системи, які регулюють поведінку індивідів в суспільстві.

Зауважимо, що науці відомо багато визначень поняття «система», які суттєво відрізняються, залежно від галузі знань і особистісних позицій авторів. Водночас, вони мають деякі спільні ознаки: система – це множина, або сукупність яких небудь елементів, або система – це об'єкт, який розглядається в єдності його складових частин; всі елементи системи, чи її складові частини, взаємозв'язані й утворюють систему шляхом спеціальних системоутворюючих властивостей чи відносин.

Нормативна система звичаїв і традицій – історично найдавніша система норм, які існували в суспільстві. Вона стала логічним розвитком системи «табу» (заборон) і бере свої витoki ще з додержавного періоду розвитку людства. Із зародженням перших держав саме традиції та звичаї стали підґрунтям для формування нормативних систем права.

Нормативна система моралі виступає щодо індивіда як система внутрішніх переконань. Цій системі властива відсутність чіткої диспозиції. Кожний вчинок порівнюється не з описаним еталоном поведінки, а зі сформованою наперед на адаптивному етапі соціалізації системою цінностей. Тому механізм реалізації нормативної системи моралі спрацьовує на більш складному психологічному рівні.

Нормативній системі права властиве текстуальне закріплення, чіткий опис поведінки та можливих санкцій за ухилення від цього опису, прийняття норм тільки відповідними інститутами держави та наявність інстанцій, які несуть відповідальність за їх реалізацію. Більшість учених вважає, що право є зовнішньою щодо індивіда системою правил. Вимоги нормативної системи права так чи інакше пов'язані з зовнішнім авторитетом, насамперед, авторитетом держави. Коли ж індивід сприймає нормативну систему права та дотримується її на рівні власних переконань (а не під загрозою санкції), тоді мова йде більше про моральні переконання. Очевидно, кінцевою метою правової соціалізації є саме такий рівень сприйняття закону, коли індивід сприймає його як систему внутрішніх переконань.

До впливових у сучасному світі можна, очевидно, віднести й релігійну нормативну систему. Система релігійних норм за змістом включає в себе норми права, моралі, традицій, а також організаційні норми і тому в багатьох випадках здатна виконувати регулятивні функції методами, властивими кожній із зазначених нормативних систем.

Підкреслимо, що нормативні системи не просто співіснують поруч, урегульовуючи кожна свої види відносин. Здебільшого, всі, засновані в конкретному періоді історичного розвитку суспільні відносини регулюють одночасно кілька нормативних систем.

Система права передбачає наявність системи покарань, на аналізі якої зупинимось трохи детальніше.

Отже, для визначення системи покарань необхідно: усвідомити, що система покарань – це множина різних елементів, якими виступають види покарань, передбачені кримінальним законодавством конкретної країни; визначити системоутворюючі властивості чи відносини, що зв'язують ці елементи у систему.

Розгляд поняття «склад покарання» дозволить більш повно і чітко охарактеризувати систему покарань.

Склад покарання – це наукова абстракція й своєрідна юридична модель покарання, яка дає можливість виокремити його найбільш характерні ознаки.

До об'єктивних ознак покарання відносяться: об'єкт та об'єктивна сторона покарання, а до суб'єктивних – суб'єкт та суб'єктивна сторона покарання. Таким чином, для будь-якого реального кримінального покарання можна побудувати його теоретичну модель – склад покарання, який містить чотири структурні елементи: об'єкт, об'єктивну сторону покарання та суб'єкт, суб'єктивну сторону покарання. Під об'єктом покарання слід розуміти осіб, засуджених судом до відбування покарання, відповідно до чинного законодавства. До суб'єктів покарання у загальному випадку належать органи, заклади, установи, організації та окремі особи, які виконують вирок суду і здійснюють кримінальне покарання.

Отже, склад покарання – це сукупність певних об'єктивних і суб'єктивних ознак, що характеризують які-небудь позбавлення чи обмеження прав і свобод громадян, визнаних винними, як кримінальне покарання.

Об'єктивна (формальна) сторона покарання міститься, з одного боку, у передбачених вирокі суду, відповідно до закону, конкретних видах, розмірах, обсягах кримінального покарання, а також у визначеному порядку, місці, строках чи способах його виконання. Суб'єктивна (фактична) сторона покарання виражається у фактично виконуваних стосовно засудженого видах, розмірах чи обсягах кримінального покарання, а також у певному фактичному порядку, місці, строках чи засобах його виконання. Іншими словами, об'єктивна сторона покарання – це те, що у відповідності з законом повинно становити зміст покарання. А суб'єктивна – це фактичний зміст

покарання на стадії його виконання.

Стосовно системоутворюючих властивостей, які б поєднували всі види покарань як окремі елементи в єдину систему, то основні з них передбачає саме законодавство. Так, однією з головних системоутворюючих властивостей є спільні для всіх видів покарань цілі, які ставить законодавець перед кримінальним покаранням взагалі і окремими видами покарань в тому сміслі. Системоутворюючі відношення виникають, наприклад, і у зв'язку з визначенням законодавцем для кожного виду покарання, яке входить в систему, його об'єктивної сторони, об'єкта та суб'єкта, що дозволяє строго диференціювати та певним чином упорядкувати структуру системи покарань і види покарань, що її становлять, за змістом,

важкістю, характером, визначити певні внутрішні взаємовідносини між ними всередині системи, що має важливе значення при вирішенні питань про призначення покарання або заміни одного виду й розміру покарання іншим. При цьому диференціація видів покарання зумовлює не тільки структуру системи покарань, але й певною мірою її функціонування, при якому кожному елементу відводиться власна, строго визначена роль. Важливо підкреслити, що диференційованість елементів системи за вказаними та деякими іншими критеріями автоматично передбачає наявність всередині системи покарань інших підсистем, що мають свої системні властивості, наприклад, підсистема покарань для неповнолітніх.

Список використаної літератури

1. Курс кримінології / За заг.ред.О.М.Джужи. К.: Інком Інтер, 2001. 216с.
2. Соціологія /За ред.М.Требіна. Х. : Право, 2010. 224 с.
3. Касьянов В.В., Нечипуренко В.Н. Социология права. Ростов на Дону : Феникс, 2002. 480с.
4. Иванов Ю.Ф., Джужа О.М. Кримінологія. К.: Вид. Паливода А.В., 2006. 264 с.

Комарніцька Людмила Миколаївна

викладач кафедри соціальної роботи та психології

Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний соціально-економічний коледж

м. Кам'янець-Подільський, Україна

kob-1974@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0002-6742-8314>

ОСОБЛИВОСТІ ТЕХНОЛОГІЙ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З МОЛОДДЮ

Однією із найважливіших та найпродуктивніших прошарків суспільства є молодь, без якої неможливий розвиток країни та самого суспільства зокрема. У Законі України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» зазначається, що молоддю вважаються громадяни України віком від 14 до 35 років. Їхнє становлення та розвиток базуються на принципах «поваги до загальнолюдських цінностей, прав людини і народів, історичних, культурних, національних особливостей України, її природи; безпосередньої участі молоді у формуванні та реалізації політики та програм, що стосуються суспільства взагалі та молоді зокрема; врахування потреб молоді, співвіднесення їх реалізації з економічними можливостями держави; доступності для кожного молодого громадянина соціальних послуг і рівність правових гарантій; відповідальності держави за створення умов саморозвитку і самореалізації молоді; єдності зусиль держави, всіх верств суспільства, політичних і громадських організацій, підприємств, установ, організацій та громадян у справі соціального становлення та розвитку молоді; відповідальності кожного молодого громадянина перед суспільством і

державою за додержання Конституції України» [4].

Зауважимо, що сучасне покоління зростає в нових економічних, соціальних та політичних умовах. На відміну від радянського періоду, в першому десятилітті ХХІ ст. спостерігається активізація політичної свідомості, що втілюється у можливості молодим людям інтенсивніше обговорювати загальносуспільні проблеми, бути безпосереднім суб'єктом політичних процесів у державі [3, с.21]. На думку соціолога М. Головатого, молодь – велика суспільна, соціально-демографічна група, яка мала спеціальні соціальні і психологічні риси, наявність яких визначається як віковими особливостями молодих людей, так і тим, що їх соціально-економічний і суспільно-політичний стан, духовний світ знаходяться у становленні, формуванні [3, с.218].

Для сучасного юнацтва характерні проблеми, які для радянської молоді не були такими актуальними. Соціологічне дослідження «Молодь України-2015», проведена Міністерством молоді та спорту України, кампанією «Gfk Ukraine» показало, що пріоритетними сферами, котрі потребують уваги з боку держави є зайнятість молоді, забезпечення її житлом, підтри-